

Sygn. akt VII U 1250/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2015 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Protokolant: st. sekr. sądowy Dominika Kołpa

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2015 r. w Warszawie

sprawy T. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

na skutek odwołania T. S. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 16 czerwca 2015 r. znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje T. S. (1) prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym E. S. za okres od 1 czerwca 2015r. do 30 czerwca 2015r.

UZASADNIENIE

T. S. (1) w dniu 17 lipca 2015 r. złożyła do Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Oddział w L. z dnia 16 czerwca 2015 r., znak: (...), odmawiającej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym w dniu 4 czerwca 2015 r. E. S..

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że w dniu 10 czerwca 2015 r. złożyła osobiście w oddziale ZUS wniosek o wypłatę emerytury po zmarłym w dniu

4 czerwca 2015 r. mężu E. S.. We wniosku wpisała swoje indywidualne konto bankowe. Przed złożeniem wniosku pracownica organu rentowego sprawdziła, że emerytura została „zablokowana” do wypłaty, gdyż do w/wym. organu wpłynął akt zgonu jej męża, dostarczony przez zakład pogrzebowy w G.. Odwołująca sporządziła prawidłowo i w odpowiednim terminie wniosek o przyznanie niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu. W dniu 12 czerwca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał T. S. (1) decyzję o przyznaniu niezrealizowanego świadczenia i wypłacie emerytury po zmarłym E. S.. Jednak zanim ubezpieczona otrzymała w/wym. decyzję, pracownica ZUS zwróciła się do niej z prośbą o wycofanie złożonego wniosku, informując, iż pracownik organu rentowego się pomylił i emerytura została przelana na konto zmarłego męża. T. S. (1) oświadczyła, że nie wycofa wniosku, ponieważ został on złożony prawidłowo, nie ma upoważnienia do konta męża i nie może pobrać tych pieniędzy. Po kilku dniach odwołująca otrzymała decyzję z dnia 12 czerwca 2015 r. o przyznaniu świadczenia, a po kolejnych kilku dniach decyzję z dnia 16 czerwca 2015 r. o odmowie prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym E. S.. Wobec powyższego, zdaniem odwołującej Zakład Ubezpieczeń Społecznych powinien bezwzględnie naprawić swój błąd, a nie wydawać

sprzeczne ze sobą decyzję na jej niekorzyść (odwołanie od decyzji ZUS z dnia 16 czerwca 2015 r., znak: (...), wraz z załącznikami, k. 2-7 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, że decyzją z dnia 16 czerwca 2015 r. uchylił decyzję z dnia 12 czerwca 2015 r. o przyznaniu niezrealizowanego świadczenia i odmówił wnioskodawczyni prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu E. S.. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że odmówił prawa do przedmiotowego świadczenia, ponieważ świadczenie zostało przekazane na rachunek w banku za miesiąc, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. W związku z powyższym, organ rentowy nie miał podstaw prawnych do wypłaty niezrealizowanego świadczenia (odpowiedź ZUS na odwołanie z dnia 12 sierpnia 2015 r., k. 9-9v a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

T. S. (1) ur. (...) była żoną E. S., który w dniu 18 kwietnia 2008 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę wraz z kwestionariuszem dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych, świadectwami pracy, książeczką wojskową, zaświadczeniami z Urzędu Wojewódzkiego we W., zaświadczeniem z Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w G., jak i zaświadczeniami o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (wniosek o emeryturę wraz z załącznikami, k. 1-58 a.r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 30 maja 2008 r., znak: (...), przyznał E. S. emeryturę od dnia 1 maja 2008 r., tj.

od osiągnięcia wieku emerytalnego. Przy ustalaniu wysokości świadczenia przyjęto najkorzystniejszy wariant. Organ rentowy ustalił stały termin płatności emerytury, tj. 20 dnia każdego miesiąca (decyzja ZUS z dnia 30 maja 2008 r., znak: (...), k. 83-84 a.r.).

W dniu 4 czerwca 2015 r. E. S. zmarł (odpis skrócony aktu zgonu, k. 199 a.r.). Natomiast małżonka w/wym. T. S. (1) złożyła w dniu 10 czerwca 2015 r. w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po osobie uprawnionej do świadczeń emerytalno – rentowych. Jednocześnie odwołująca wniosła o przelanie niewypłaconej mężowi E. S. emerytury na swoje konto bankowe w Banku (...) (nr rachunku bankowego: (...)) (wniosek, k. 201-204 a.r.).

Decyzją z dnia 12 czerwca 2015 r., znak: (...) organ rentowy przyznał wnioskodawczyni T. S. (1) prawo do niezrealizowanego świadczenia, po zmarłym E. S. za okres od dnia 1 czerwca 2015 r. do dnia 30 czerwca 2015 r. Kwota świadczenia wyniosła 2331,53 zł. Podstawę opodatkowania stanowiła kwota 2332,00 zł. Zaliczka na podatek dochodowy odprowadzona do urzędu skarbowego w kwocie 420,00 zł. Natomiast kwota przysługująca do wypłaty wyniosła 1911,53 zł (decyzja ZUS z dnia 12 czerwca 2015 r., znak: (...), k. 205-205v a.r.).

Świadczenie zmarłego E. S. za miesiąc czerwiec 2005 r., tj. za okres od 1 czerwca 2015 r. do dnia 30 czerwca 2015 r. zostało przekazane na rachunek w banku (...) S.A. Oddział G. nr rachunku (...) dnia 16 czerwca 2015 r. w kwocie 1928,69 zł, tj. na konto należące do w/wym.

Tego samego dnia, tj. w dniu 16 czerwca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał kolejną decyzję znak: (...), którą uchylił decyzję z dnia 12 czerwca 2015 r., znak: (...) i odmówił T. S. (1) prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym w dniu 4 czerwca 2015 r. E. S.. W uzasadnieniu wskazując, że zgodnie z przepisami art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748) bank jest zobowiązany zwrócić organowi rentowemu kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. W związku z tym, że świadczenie zostało przekazane na rachunek w banku za miesiąc,

w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał, że brak jest podstaw do wypłaty przedmiotowego świadczenia (decyzja ZUS z dnia 16 czerwca 2015 r., znak: (...), k. 206 a.r.). T. S. (1) odwołała się od powyższej decyzji, inicjując tym samym niniejsze postępowanie sądowe (odwołanie od decyzji ZUS z dnia 16 czerwca 2015 r., znak: (...), wraz z załącznikami, k. 2-7 a.s.).

Powyższy stan faktyczny, Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, w tym na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach rentowych E. S.. Ich autentyczność, jak również zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy, nie była kwestionowana przez żadną ze stron procesu, dlatego Sąd uznał je za pełnowartościowy materiał dowodowy mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Odnosząc się do wniosku T. S. (1) o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. P. wskazać należy, że wniosek ten został zgłoszony na okoliczności nie mające istotnego znaczenia dla sprawy i jej rozstrzygnięcia. W odwołaniu od decyzji, ubezpieczona podnosiła, że w/wym. świadek towarzyszył jej podczas załatwiania spraw formalnych wynikłych po śmierci męża E. S., m.in. podczas wizyty w banku (...)

w G., gdzie odwołująca ustalała swój numer rachunku bankowego. Skoro przedmiotem postępowania dowodowego są tylko fakty mające istotne znaczenie dla merytorycznej oceny dochodzonego roszczenia, to domaganie się przez stronę przeprowadzenia dowodów na inne okoliczności, nie może być uwzględnione przez Sąd orzekający, ponieważ prowadziłoby to do przewlekłości postępowania sądowego. Tak więc z art. 227 k.p.c. Sąd korzysta nie przy ustalaniu faktów, lecz przed podjęciem określonych rozstrzygnięć dowodowych. W związku z powyższym, Sąd oddalił wniosek ubezpieczonej w tym zakresie (protokół rozprawy z dnia 8 października 2015 r., k. 23-24 a.r.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie T. S. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Oddział w L. z dnia 16 czerwca 2015 r., znak: (...), jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Zagadnienie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń emerytalno – rentowych

z ubezpieczenia społecznego oraz egzekucji i potrąceń z tych świadczeń regulują przepisy art. 138 – 144 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748). Z art. 136 ust. 1-3 cyt. ustawy wynika, że w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom,

z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Osoby te mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia, nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła. Równocześnie przyjęto, że roszczenia o wypłatę świadczeń,

o których mowa w ust. 1, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania.

Organ rentowy w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji powoływał się na przepis art. 138a powołanej ustawy, zgodnie z którym podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy, za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Obowiązujący od dnia 1 lipca 2004 r. art. 138a ustawy nakładał na banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe obowiązek zwrotu organom rentowym kwot świadczeń przekazanych za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Przy czym z dniem 7 października 2013 r. rozszerzono zakres podmiotowy art. 138a, obejmując nim podmiot prowadzący rachunek płatniczy, bank i spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawcę instrumentu płatniczego. W razie bezpodstawnej odmowy zwrotu organ rentowy wydaje decyzję obciążającą, która - po uprawomocnieniu się - stanowi podstawę do ściągnięcia żądanych kwot w trybie przepisów

o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Zatem założeniem omawianej regulacji jest umożliwienie organom rentowym odzyskania świadczeń wypłaconych, mimo ustania do nich prawa.

Przedmiotem niniejszego postępowania było roszczenie wnioskodawczyni T. S. (1) dotyczące wypłaty niezrealizowanego świadczenia emerytalnego po zmarłym mężu E. S., który decyzją z dnia 30 maja 2008 r., znak: (...), miał przyznaną emeryturę od dnia 1 maja 2008 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

E. S. zmarł w dniu 4 czerwca 2015 r., a już w dniu 10 czerwca 2015 r. jego małżonka złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o wypłatę niezrealizowanego świadczenia informując organ rentowy o zmianie numeru rachunku bankowego, na który należy przekazać należne świadczenie. Pomimo posiadania nowych danych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16 czerwca 2015 r. przelał na rachunek należący do zmarłego E. S., znajdujący się w banku (...) S.A. Oddział G. (nr rachunku (...)) świadczenie za miesiąc czerwiec 2015 r., tj. za okres od 1 czerwca 2015 r. do dnia 30 czerwca 2015 r. w kwocie 1928,69 zł.

W konsekwencji uznać należało, że T. S. (1) zasadnie domaga się od organu rentowego wypłaty należnej emerytury za miesiąc czerwiec 2015 r., gdyż zawiadomiła Zakład Ubezpieczeń Społecznych dużo wcześniej przed ustalonym terminem płatności emerytury (ustalonym na 20-stego dnia każdego miesiąca) o śmierci męża i zmianie numeru rachunku bankowego, a mimo to organ rentowy w dniu 16 czerwca 2015 r. – 4 dni przed terminem płatności przelał kwotę świadczenia emerytalnego na rachunek zmarłego.

Podkreślić przy tym należy, że zaskarżona decyzja nie kwestionuje w istocie prawa T. S. (1) do niezrealizowanego świadczenia, a jedynie wskazuje, iż świadczenie to zostało przelane na konto męża, a organ rentowy twierdzi, że przedmiotowe świadczenie już wypłacił. Tym samym, w sprawie nie mamy do czynienia z kwestionowaniem przez organ rentowy prawa odwołującej do przedmiotowego świadczenia, lecz z twierdzeniem, iż świadczenie to zostało spełnione i z tej przyczyny już nie przysługuje. Rozstrzygnięcie odwołania uzależnione było od odpowiedzi na pytanie czy w istocie organ rentowy spełnił właściwie swoje zobowiązanie, czy też nie. Zważywszy na to, iż uprawniona do świadczenia wskazała we wniosku sposób spełnienia świadczenia poprzez przekazanie środków na konto bankowe w banku (...), nie można uznać, że organ rentowy spełnił świadczenie prawidłowo. Skoro bowiem do świadczenia uprawniona jest wnioskodawczyni, a spełnienia świadczenia dokonano na rachunek zmarłego męża to nie można przyjąć zwolnienia się przez organ rentowy ze swojego zobowiązania. Środki bowiem zgromadzone na rachunku bankowym podlegają zasadniczo dziedziczeniu (wyjawszy środki o których mowa a w art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe – Dz. U. z 2015 r., poz. 128, j.t.) na zasadach ogólnych po ustaleniu kręgu spadkobierców i składu spadku, co może oznaczyć

z punktu widzenia wnioskodawczyni konieczność toczenia sporów, iż przelania kwota nie wchodzi w skład spadku lecz jest jej należna z innego tytułu. W konsekwencji czego to ona musiałaby ponosić skutki niewłaściwego spełnienia świadczenia.

W tych okolicznościach uznać należało, iż organ rentowy winien prawidłowo spełnić świadczenie zgodnie z wnioskiem T. S. (1), tj. przesłać kwotę należnego niezrealizowanego świadczenia na jej rachunek bankowy w Banku (...) – bowiem jego zobowiązanie z tytułu wypłaty niezrealizowanego świadczenia nie wygasło, skoro spełniono je wadliwie. Nie oznacza to oczywiście, iż organ rentowy nie powinien podjąć kroków do odzyskania świadczenia wadliwie spełnionego w dniu 16 czerwca 2015 r., poprzez przelanie na rachunek bankowy należący do zmarłego. Oczywiście jest bowiem, iż skarżąca nie może uzyskać niezrealizowanego świadczenia 2-krotnie, ani środków tych nie może sobie zatrzymać bank. Problemem w sprawie jest niewątpliwie tajemnica bankowa, którą zasłania się bank, a która uniemożliwia w niniejszym postępowaniu żądania od banku informacji dotyczących konta zmarłego (art. 105 ust. 1 pkt 2 d) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r., poz. 128, j.t.) pozwala żądać od banku informacji przez Sąd tylko w związku z prowadzonym postępowaniem spadkowym lub o podział majątku między małżonkami albo prowadzoną przeciwko osobie fizycznej będącej stroną umowy sprawą o alimenty lub o rentę o charakterze alimentacyjnym). Powołanie się przez bank na art. 138a ustawy ma tylko takie znaczenie, iż nie będzie możliwe odzyskanie od banku spornej kwoty w drodze ściągnięcia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, na podstawie prawomocnej decyzji organu rentowego. Nie przesądzając sprawy w tym zakresie nie jest wykluczone odzyskanie spełnionego wadliwie świadczenia w dniu 16 czerwca 2015 r. niezależnie od tego, kto odniósł

korzyść z tego tytułu bez podstawy prawnej. Jest rzeczą w zasadzie wtórną, czy jest to bank czy też spadkobiercy zmarłego E. S., rozważania w tym zakresie nie są konieczne do rozstrzygnięcia sprawy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. uwzględnił odwołanie T. S. (1) i orzekł jak w wyroku.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

(...)